

Sažetak:

"Dijalekatska osnovica jezika prvih slovenskih knjiga iz 1550. godine (Narečna podstava jezika prvih slovenskih knjig iz leta 1550.)"

Genetsko jezikoslovlje u vezi sa standardizacijskim procesima, odnosno u vezi s formiranjem sociolekta najviše razine, posebno se zanima za autohtonost ili alohtonost književnoga jezika u odnosu na govorni jezik određenoga dijalekta/geolekta (kao zemljopisne jezikoslovne pojavnosti), odnosno za ishodište standardizacije književnoga jezika na početnom stupnju njegova oblikovanja (organskom ili neorganskom) te za dijalekatsku osnovicu (Toporišič 2000), zatim za standardizacijske intervencije i civilizacijskojezičnu nadgradnju u usporedbi s govornim jezikom (Brozović 1978). Navedeno je osobito pogodno istraživati u području fonologije, s obzirom da je fonološka razina uglavnom regulirana glasovnim zakonima. O dijalekatskoj osnovici slovenskoga književnoga jezika Primoža Trubara (1508 - 1586) u slovenistici postoje dvije suprotstavljene teze. Obje se oslanjaju prvenstveno na refleks praslavenskoga jata u dugim slogovima. Po prvoj tezi (Ramovš 1936, Tomšič 1956) dijalekatsku osnovicu Trubareva književnoga jezika čini dolenski dijalekt 16. st., s obzirom na to da je Trubar rodom iz dolenske Raš(č)ice. Po drugoj tezi dijalekatsku osnovicu Trubareva književnoga jezika čini ljubljanski lokalni govor 16. st. (Rigler 1965). Fonološka slika prvih slovenskih knjiga tako ne bi bila posljedicom standardizacije, već zapisom organskoga idioma. U izlaganju se upućuje na fonološke osobitosti prvih slovenskih knjiga (Trubareva Katekizma i Abecedarija iz 1550.) kako bi se geneaološki odredila osnovica književnoga jezika zastupljena u njima i to općenito u kontekstu slovenske dijalekatne situacije u 16. st.